ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה. רש"י ל"ג בשר דשור ופרה חייס מיקרו נמי פירי ופריך לרב נחמן בין למאי דס"ד מעיקרא בין למאי דמשני כל הנישום וקשה דא"כ הכי נמי מסתברא לא קאי לפי המסקנא לרב נחמן שלריך לומר יש דמים שהם כחליפין ועוד קשה לרש"י דפסק לקמן כר"ל לא מתוקמא כלל מתני' דקיימא לן דפירי לא עבדי חליפין כרב נחמן וליכא לשנויי ופירי נמי עבדי חליפין ולא יש דמים שהם כחליפין לדברי רש"י דפסיק כר"ל ועוד דר"מ ורב אלפס וספרים קדמונים גרסי ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה ובשנוית דכל הנישום לא קאמר בשר שור ועוד דתניא לקמן פרתן בכמה בכן וכך מקשה לרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין דלא מצי מיירי בדמים ומיהו לפר"ת דחליפין שוה בשוה קני לכ"ע אפילו פירי אתי שפיר בריישא דנסמוך ונראה דשור ופרה חייס הוי כלי חשוב לפי שמשתמש בהם לטעון משוי ולחרוש ולמאי דשני כל הנישום אתי שפיר אפילו לרב נחמן ולא פריך לר"נ אלא לפי מאי דס"ד מעיקרא דאמר ופירי נמי עבדי חליפין וא"ת לישני דר"נ יתרץ כל הנישום כמו שהוא לפי האמת [9] ויש לומר דמסתמא לא יחלוק ר"נ על רב ולוי שהיו קדמונים דמ"ד מטבע עשה חליפין לריך לשנות כל הנעשה דכל הנישום משמע למעוטי מטבע ולריך לומר לדידיה ופירי נמי עבדי חליפין ומ"ד אינו נעשה אינו חולק כי אם במטבע אבל בפירי יסבור זה כזה: **ולרב** נחמן דאמר **פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד.** וא"ת ולפר"ת לוקמיה בחליפין שוה בשוה גם ר"ל אמאי ע"כ כרב ששת ס"ל ולוקמא בפירי ובשוה בשוה וי"ל דומיא דריש דכל הנישום דמיירי בחליפין כלי בכלי או כל הנעשה לעולם דאמר (ב) נעשה חליפין דמיירי בחינו שוה בשוה ה"ה סיפא דהחליף שור בפרה מיירי בחינו שוה ומיהו לעולם דאמר מטבע אינו נעשה חליפין לא מצי למימר דבשוה בשוה יועיל דא"כ אמאי פריך מכל הנעשה דמיס בחר וממתני' דמטלטלין קונים זה את זה דמייתי בסמוך דמטבע נעשה חליפין דלמא מיירי שוה בשוה ולעולם נמי אמאי הולרך לשנויי בפרוטות הא שוה בשוה הוא דמשום טרפית היתר לא מקרי אינו שוה בשוה אלא היכא שהמקח שוה כפליס מן המעות דאז דומה לחליפין אלא ודאי קרא דמייתר לשוה בשוה לפירי אתי ולא למטבע וא"ת למ"ד בין פירי בין מטבע עושה חליפין קרא למאי אתא י"ל דאתא לרבות מרוקא או דבר שאינו מסוים היכא דהוי שוה בשוה דממעטינן להו לקמן מתורת חליפין א"נ לגוי דאתר לקמן בכליו של מקנה אתי קרא למימר דאם הוא שוה בשוה אפי' בכליו של קונה מועיל: **יש** דמים שהם כחליפין. [א] ומקני להו במחילת הדמים אף על גב דאתר בקדושין (דף ו:) המקדש במלוה אינה מקודשת ובמכר לא קנה היינו כי קדשה או קנה החפץ במעות שחייב לו אבל קדשה או קנה בהנאת מחילת מלוה מועיל כמו אחרוה לה זמנא ואחדר עליך לשלטון: כל

כל הנישום דמיס באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין [6] ה"נ מסתברא מדקתני סיפא [2] כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור שמע מינה ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא מטבע מאי כיצד הכי קאמר ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור הניחא לרב ששת דאמר [3] פירי עבדי חליפין אלא לר"נ דאמר [4] כלי אין אבל פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד הכי קאמר [5] יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מאי טעמיה דרב נחמן סבר לה כרבי יוחנן דאמר [7] דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה [8] גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה ומלתא דשכיחא גזרו ביה רבנן [9] מלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ולריש לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת מתרץ לה כרב ששת אלא אי סבר לה כרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין ומטבע לא קני היכי מתרץ לה על כרחך כרב ששת מתרץ לה תנן כל המטלטלין קונין זה את זה ואמר ריש לקיש ואפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות [10] תרגמא רב אחא בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה וצריכא דאי אשמועינן פסלתו מלכות משום דלא סגי כלל אבל פסלתו מדינה דסגי ליה במדינה אחריתי אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין ואי אשמועינן פסלתו מדינה משום דלא סגי ליה לא בצנעא ולא בפרהסיא אבל פסלתו מלכות דסגי ליה בצנעא אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין צריכא אמר רבה אמר רב הונא [11] המכור לי באלו קנה ויש

כיצד החליף דמי שור בפרה. אם לו השור בדמים ע"מ שיתן לו זה פרה באומן מעות קנה: **מאי טעמא דרב נחמן.** דאמר דמים כי האי גוונא קנו ואתן תנן מעות אינן קונות: **סבר לה כר' יוחנן.** דאמר לקמן (דף מז:) דבר תורה מעות קונות כדאשכחן גבי קונה מן ההקדש שאמרה תורה [6] ונתן הכסף ויקם לו: **ומפני מה אמרו משיכה קונה.** ולא מעות: **גזרה שמא.** ייתכן לוקח בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרוח ולהגיל לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירלה דכיון שאם יתייקרו ברשותו יתייקרו ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו כי דידיה משיב להו וטרח ומגיל. וכיון דתקנתא דרבנן בעלמא הוא במכר דשכיח עבור רבנן תקנתא במכר דלא שכיח כגון האי שיהיו שניו דמי מטלטלין במטלטלין לא עבור רבנן תקנתא במשיכה: **ולריש לקיש דאמר. משיכה מפורשת מן התורה.** וכיון דמדאורייתא מעות לא קנו לא שנא מכר דשכיח ולא שנא מכר דלא שכיח מעות לא קנו. הניחא אי סבר לה כרב ששת וכדאמר רב יהודה כל הנישום דמים באחר כגון מטלטלין ופירי שאדם רגיל לשומן כשנותנן לריש לקיש לא קני דנישום כרב נחמן דאמר יש דמים שהם כחליפין דהא לריש לקיש מדאורייתא ליף דמעות אינן קונות ואפילו במכר דלא שכיח נמי: **היכי מפרש לה.** החליף שור בפרה דמתניתין לא בחליפין ולא בדמים: **ואפי' כיס מלא מעות.** ועל כרחך בחליפין קאמר דאי בתורת דמים מעות לא קנו ש"מ מטבע עשה חליפין ונקנה בחליפין: **תרגמא רב אחא.** בשתיהן מעות פסולות דהוה ליה כשאר מטלטלין מחליף כיס מלא דינרי אניקון בכיס מלא של דינרים אניגרא: **אחד מהם פסלתו מלכות ואחד מהם פסלתו מדינה.** המלך גזר שלא יוציאו ובני מדינה לוקחין אותו בהנאה ואחד מהם פסלתו מדינה שנאהוהו אבל המלך לא לוה ומוליאין אותם בשאר מדינות המלך: **דלא סגי כלל.** לשון הילוך הוא: **מכור לי באלו.** אחז בידו מעות ואמר לחבירו מכור לי חפץ שלך באלו שבידי ולא הקפיד לשאול כמה הם וקיבלם מיד הלוקח: **קנה.** לוקח החפץ במעות הללו ואין אחד מהם יכול לחזור: ויש

עין משפט נר מצוה

כ א ב מיי' פ"ה מהלכות מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג סעיף ג:

ג [מיי' שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' קלה סעיף ב]:

כא ד מיי' שם הל' ד ועי' בהגהות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצט סעיף ב:

כב ה מיי' שם פ"ג הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קלה סעיף ג:

כג ו מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיי' ה:

כד ז מיי' שם פ"ה הל' ד ועיין בהגהות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצט סעיף ב:

כה ח מיי' שם פ"ו הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רג סעי' ח:

כו ט מיי' שם פ"ה הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצט סעי' ג:

רבינו חננאל

ודחה רב יהודה ואמר מתני' כל הנישום הוא ופירושו כגון שביקש לקנות חמורו של חבירו בדינר ושם לו פרתו בדינר ומסרה לו כדי שיתן לו חמורו בדמים הללו כיון שמשך בעל החמור את הפרה חוכה בה קנה גם בעל הפרה את החמור בכל מקום שהוא מפני שהן פירי בפירי וקונין זה את זה ואמרי' הכי נמי מסתברא מדקתני כיצד החליף שור בפרה וכו' הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין אלא לרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין היכי מתרץ להא מתני' ופירש רב נחמן יש דמים שהן כחליפין. פירוש כגון ראובן שמכר פרה לשמעון בעשרה דינרים ומשך שמעון הפרה ונתחייב בדמיה לראובן ובקש שמעון למכור חמורו ואמר לו ראובן אני נושה בך ד' דינר דמי פרתי מכור לי חמורך והכי קאמר כל הנעשה דמים באחר כגון דמי פרה שנעשו דמים לחמור כיון שזכה בעל החמור בפרה נתחייב בעל הפרה בחמור אם מת או כחש אע"פ שעדיין לא משך הניעו. ואמרי' מאי טעמא דרב נחמן כלומר מאי שנא דמים הללו משאר דמים דעלמא דלא קנו עד דמשיך והני דמים קנו אף על גב דלא משך. ופריק רב נחמן סבר לה כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו עד שימשוך גזירה שמא יאמר לו נשרפה חטיך בעלייה והך דשכיחא גזרו בה רבנן אבל דמי פרה בחמור מילתא דלא שכיחא היא הלכך לא גזרו בה רבנן. וקיימא לן כרב נחמן דפירי לא עבדי חליפין. ושינויא דשני שינויא היא ותירוצא דהא מתני' כוותיה דייקא והלי כוותיה. כל המטלטלין קונין זה את זה אפי' מעות רעות במעות רעות כגון ו) נייקא ואניגרא והוא מטבע שפסלתו מלכות או פסלתו מדינה זו וסגי לה במדינה אחריתי ודברין ברורין הן:

מסורת הש"ס

ו) [בקדושין איתא ליקא ומי ועי' תוס' זבחים יג. ד"ה דיקא ומי ועי' תוס' דבכא ד"ה ופירי ועי' תוס' יומא פד. ד"ה הנ"מ וע"ע תוס' מולין מז: ד"ה דיקא ומנו], ב) [לקמן מז.], ג) [לקמן מז: יש"נ], ד) [עירובין סב: וש"נ], ה) [ויקרא מז].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה סי קאמר וכו' לה כל הנעשה דמים: (ב) תוס' ד"ה ולרב נחמן וכו' למ"ד מטבע נעשה חליפין:

גליון הש"ם

גמ' יש דמים שהן כחליפין. עי' לקמן דף סב ע"ב תוס' ד"ה הכי שנשה: תוס' ד"ה ופירי וכו' וי"ל דבסתמא לא יחלוק. עי' בילה דף ט ע"א תוספות ד"ה והא"ר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה יש כו' ומקני כו'. נ"ב וכ"ד ש"פ אבל דעת הרמב"ם דלא במלוה קני כמו במעות לענין מי שפבע וכאן דלא שכיחא קני לגמרי אבל לדעת תוספות וש"פ אף למי שפבע לא קני בכל ענין במלוה וע"ל סב ע"ב ד"ה הכי (ועמ"ש רבינו בס"מ מ' קצט פ"ק ה' ופי' ר"ל פ"ק י"ד):

מוסף רש"י

דבר תורה מעות קונות. מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהם יכול לחזור, דגמרינן מהקדש, דכתיב ונתן הכסף ויקם לו (חולין פג.) קל וחומר בלוקח מן הבהיטו (ערובין פא.) ומשיכה לא קנה (בכורות יג.). שמא יאמר לו. המקבל מעות, נשרפו חיטך בעליה. אי מתרמי ליה דליקה לאטרח לאגוניהו, סבר לא בטרפתן אפסיד ולא בהגלתן אשתכר, להכי אוקמינהו ברשותיה להיות הפסד הבריכה עליו והשכר לחזור אם נתיקרו דלימסר נפשיה לאגוניהו (קידושין כח: וכעי"ז ערובין פא.) דאי מוקמת לה לפירי באחריות הלוקח שנתן מעות, אי מתרמי דליקה בבית המוכר שהפירות שם לא טרח לאגוניהו, אבל כתם מושך ממטי לה לביתיה (חולין פז.).

ז) תוס' ל"ל ניתקא וכ"ה בי' הערוך בערך אגנרא:

ויש לו לחכירו עליו דין אונאה. אם אין במעות כדי דמי החפץ שפחתו שתות: כחליפין דמי. ולקמיה פריך והא אין מטבע נעשה חליפין: דמכור לי קאמר. לשון ממכר ולא לשון חליפין: פשיטא לן דמים ואין מקפיד עליהן. נתן לו מעות או חפץ בשביל חפץ אחר בתורת דמים ולא הקפיד עליהן לראות אם ישנן כדי שויין: הא אמרינן דקני. בלא משיכה: חליפין ומקפיד עליהן. נתן לו חפץ בחפץ בתורת חליפין לקנות כדין קנין שקונין בסודר וזה מקפיד לראות שיהא הסודר שוה כל כך: מהו. מי קנו תרוייהו במשיכה דחד מיניייהו או דלמא הואיל והקפיד עליהם הרי הן כדמים והוי להו מעות ואין קונות עד שימשוך גם השני: פריך למה. הבאת בשוק: אמר רבא אטו חליפין. דקרא: בשופטני עסקינן. דלא קפדי לדעת שיהו שוות בלא דמים שייטב בעיניו לתת לו את שלו כנגדו ואפי' הכי קאמר קרא דקנה: לימא קסבר רב הונא כו'. דהא יהיב טעמא למלתיה משום דכחליפין דמו: סבר לה כרבי יוחנן. כלומר אין מטבע נעשה חליפין והני לאו חליפין נינהו אלא דמים דהא מכור לי קאמר ודמים כי האי גוונא קנו בלא משיכה כחליפין דקנין סודר משום דזביני דלא שכיח נינהו וכרבי יוחנן כו': אמון הכי מסייעו לה. לדרב הונא דמספקא לכו אי סבר לה מטבע נעשה חליפין ואם לאו ולחיתו דחוי בעלמא: אמן. בהדיא מתניין רב הונא בהדי הנך רבנן דלעיל (דף מו.) וכן אמר רב הונא כו' ולא מספקא לן הכא מידי דודאי טעמייה משום דס"ל כרבי יוחנן הוא: במה קונין. קנין חליפין דכתיב בקרא שלף איש נעלו[1] מי שלף ונתן: דליהוי מקנה קונה. את הכלי: קא קני ארעא אגב גימא. הנותן קרקע לחבירו בקנין סודר והמקבל מתנה מושך הסודר מיד הנותן ונקנה לו הקרקע עם הסודר במשיכת הסודר שנקנה במשיכה: מ"ש הוו להו קרקעות נקנין עם מטלטלין. במשיכה בדבר שהוא קנין למטלטלין ואינו קנין לקרקע: נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות. בדבר שהוא קנין לקרקע ואינו קנין למטלטלין כדקתני בכסף ובשטר ובחזקה: מפיק לאפך פולסא דנורא. גילוות של אור אשטנגל"ש שהן עגולות כפולסא דאמרי' לקמן[2] אסימון פולסא. ולשון שמתא קאמר ליה שחשדתו בזו: מי סברת. (ב) דאמר ליה אגב שעל ידי משיכת הכלי שנקנה לו במשיכה יקנה לו הקרקע עם הכלי אין אלו אלא כחליפין כאילו זה מוסר לו חפץ אחר תחת קרקע ואמו מסירתו הנאת קבלתו ממנו מתנת הכלי שחשבו לקבל ממנו מתנה נוח לו כאילו נותן לו זה הקונה מתנה רבה ונמר נותן ומקנה לו הקרקע: גאולה זו מכירה. שמכר לו מכירה גמורה בדמים ולא קיבל מעות ובאין לקיים דברי מכירתן על ידי קנין: זו חליפין. שמחליף כלי זה בחפץ שבנגדו: לא שנו. דקונין קנין אלא בכלי: אבל בפירי. כל דבר שאינו כלי: הוא לקיים כל דבר. לקיים בכל דבר: ההוא לקיים כל דבר. גאולה ותמורה במנעל: המסויים. אלא: מרוקא

[1] וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו גאולה זו מכירה וכן הוא אומר [2] לא יגאל תמורה זו חליפין וכן הוא אומר [3] לא יחליפנו ולא ימיר אותו לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו מי נתן למי בועז נתן לגואל רבי יהודה אומר גואל נתן לבועז תנא [4] קונין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו [5] אלא בכלי [6] אבל בפירי לא רב ששת אמר אפילו בפירות מאי טעמא דרב נחמן אמר קרא נעלו נעל אין מידי אחרינא לא מאי טעמיה דרב ששת אמר קרא לקיים כל דבר לרב נחמן נמי הכתיב לקיים כל דבר ההוא לקיים כל דבר דנקנין במנעל ורב ששת נמי הכתיב נעלו אמר לך רב ששת מה נעלו דבר המסויים אף כל דבר המסויים לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבינן האידנא במנא דכשר למקניא ביה במנא [7] לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במרוקא

[1] (לעיל מו: וש"נ), [2] (עירובין סג: וש"נ), [3] (לעיל מה:), [4] קדושין כו. (וש"נ), [5] (קדושין יג.), [6] (שם ח. כח: לעיל מו:), [7] (רות ד), [8] (ע"ב), [9] וכגיתין דף מ. מייתי כשם רש"י דתמכ"ש בכלאי של קונה. הענתק מתלוקי גירסאות, [10] (ועי' היטב תוס' גיטין לט: בסד"ה משום דהוי),

תורה אור השלם

1 וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל: רות ד ז
2 לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא והתמורה יהיה קדש לא יגאל: ויקרא כז ט
3 לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב ואם המר ימיר בהמה בהמה והיה הוא והתמורתו יהיה קדש:
ויקרא כז י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי סברת (דלמר) תו"מ נ"ב ס"א דאית:

הגהות מהר"י לנדא

(ב) תוס' ד"ה בכליו של מקנה כו' דהא מקרא ליף. נ"ב ר"ל משלף איש נעלו. גולל נתן לנעיו. ועיין בתוס' גיטין דף לט ע"ב ד"ה משום:

לעזיי רש"י

אשטנצל"ש [אישטינצילי"ש]. ניצוצות.

רבינו חננאל

אמר רבא אמר רב הונא נתן לו מטבע ואמר לו מכור לי פרחך באלו הדמים קנה הפרה אע"פ שלא משכה קנאה ריש לו עליו אונאה כלומר אם שוה פחות מחזיר לו את האונאה. ורבה אמר רב הונא אין לו אונאה. ואמרי' פשיטא דמים ואין מקפיד עליהן כלומ' נתן לו מעות ולא דיקדק אם שוה המקח אלו הדמין שנתן לו או לאו אלא נתני סתם. הא אמרי' כי האי גוונא כחליפין דמי וקני אלא אי יהיב בתורת חליפין ומדקדק אם שוה המקח הדמים הללו אם לאו מאי כדמים הן ולא קנה או חליפין הן וקנה. ופשטה רב אדא בר אהבה מהא דתניא הרי שהיה תופש פרה ועומד ובא חבירו ואמר לו פרתך בכמה אמר לו פרתך בכמה בכך וכך חמורך אני צריך אמר לו יש לי חמור שאתן לך פרתך בכמה בכך וכך חמורך בכמה בכך וכך משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה שמע מינה חליפין ומקפיד עליהן לא קנה אמר רבא אטו חליפין בשופטני עסקינן דלא קפדי אלא כל חליפין מיקפד קפדי וקנה והכא במאי עסקינן דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ועדיין לא משך את הטלה דלא הוה ליה משיכה מעליא אמר מר מכור לי באלו קנה ויש לו עליו אונאה לימא סבר רב הונא מטבע נעשה חליפין לא רב הונא סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה מלתא דשכיחא גזרו בה רבנן ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אמר ליה מר הונא בריה דרב נחמן לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה וכן אמר רב הונא מטבע נעשה חליפין במה קונין רב אמר בכליו של קונה דניחא ליה לקונה דלהוי מקנה קונה כי היכי דלגמר ולקני ליה ולוי אמר בכליו של מקנה כדבעינן למימר לקמן אמר ליה רב הונא מדסקרתא לרבא וללוי דאמר בכליו של מקנה הא קא קני ארעא אגב גלימא אם כן הוו ליה נכסים שיש להן אחריות ונקנין עם נכסים שאין להן אחריות ואנן איפכא תנן נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות אמר ליה אי הוה לוי הכא הוה מפיק לאפך פולסי דנורא מי סברת גלימא מקנה ליה בההיא הנאה דקא מקבל מיניה גמר ואקני ליה כתנאי

כל חליפין מיקפד קפדי. שיהו שוין קנת ולפעמים שיהו שוין כמו החפץ גופיה ואפילו כשאינו שוה כחפץ שכנגדו קנה:

רב הונא סבר כר' יוחנן. ומיירי בתורת דמים ולעיל ה"פ והני כחליפין דמו: בכליו של מקנה. דמים כיון דלא שכיחי ט)דוקא בכליו של מקנה ולא בכליו של קונה [8] דהא מקרא ילף לקמן ואי לוי סבר אין מטבע נעשה חליפין וכן פירי היינו טעמא דבעי הנאת קבלת דבר משוה דומיא דנעל ולא מטבע ופירי י): גאולה זו מכירה וכן הוא אומר אם לא יגאל ונמכר. וקשה לר"ת דלדרבה פסוק זה מוכיח דגאולה אינה מכירה אלא גרם לא יגאל דכתיב במעשר בהמה ואמרינן בפ' כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לב.) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא דאינו נמכר לא מי ולא שחוט ומפרש ר"ת גאולה זו מכירה ולרבי יוחנן גאולה בכסף ולר"ל במשיכה תמורה זו חליפין של שוה בשוה דמהני לר"ע אפי' בפירי לקיים כל דבר לרבות אינו שוה בשוה למר אף במטבע ופירי ולמר דוקא בכלי:

קונים בכלי אף על פי שאין בו שוה פרוטה. וא"ת בפ' כל שעה (פסחים דף לב: ושם ד"ה ואין) אמרינן גבי ונתן לכהן את הקדש דאין נתינה פחות משוה פרוטה וה"ל כתיב ונתן לרעהו וי"ל דהתם הוי תשלומין שגזל ההקדש הלכך ליתנהו פחות משוה פרוטה כמו גבי מעילה דהוי תשלומין אבל נתינת מנעל הוא לרעהו ולא נתינת ממון וכן ונתן בידה דגט הוי נתינת גט ולא נתינת ממון כדאמר פ' שני דגיטין (דף כ. ושם ד"ה דלמא) כתבו על איסורי הנאה כשר וכן (מולין דף קלז:) נתינת תרומה דחטה אחת פוטרת את הכרי וגבי סיכה דכתיב ואשר יתן ואיכא למ"ד (כריתות דף ו:) דהוי בכל שהוא אע"ג דמעילה היא היינו משום דכתיב סיכה דמשמע בכל שהוא ומ"ד בכזית סבר כרבנן דלא שאול דאמרי נתינה בכזית כזר שאכל תרומה וגבי לבונה דבעינן כזית בפרק כל המנחות (מנחות דף נט: ושם ס. ד"ה מי) משום דשני מלשון שימה דאתחיל ביה: לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא. וסודר דג' על ג' דאמר לעיל פ"ק (דף ז.) דכמאן דפסיק דמי תשיב דבר מסויים: מרוקא

ש"מ חליפין ומקפיד עליהן לא קנה ובא רבא ואמר כל חליפין מיקפד קפדי ומתניתא בגוון דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך הפרה ועדיין לא משך הטלה ולא הות משיכה גמורה אבל היכא דאיכא משיכה גמורה כחליפין דמי שכיון שזכה זה נתחייב הלה בחליפין ובלבד שעשאום דמים לשניה. ואקשינן על רב הונא דאמר מכור לי באלו קנה וכי מטבע נעשה חליפין. ופרקי' רב הונא

דלית הלכתא כמאן דאמר בכליו של מקנה. וגרסי' תוב בנדרים פרק השותפין דסודרא קני על מנת להקנות הוא וכו' כמעשה דבית חורון. תנא קונין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו אלא בכלי אבל בפירות לא מ"ט שלף איש נעלו כחיב כלי בעינן שהוא כנעל אבל פירות לא. ואסיק' כמאן כתבינן האידנא במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר אפילו בפירי. דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין

עין משפט נר מצוה

בז א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ב סמג לאוין קיג טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף יט:
כח ב מיי' שם פ"ה הל' א ג סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רג ס"ג:
כט ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ב:
ד [מיי' שם פ"ו הל' ג טוש"ע שם סעי' ג ג]:
ל ה מיי' שם פ"ה הל' ה [והל' ו] סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קלה סעיף ג ב:
לא ו מיי' שם פ"ג הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רכ סעי' ג:
לב ז מיי' שם פ"ה הל' ו סמג שם טוש"ע שם וסי' רג סעיף ג:
לג ח מיי' שם פ"ו הל' ג סמג שם טוש"ע שם וסי' רג סעיף ג:
לד ט מיי' שם פ"ה הל' ח ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קלה סעיף ב:

מוסף רש"י

נכסים שיש להם אחריות. היינו קרקעות, שמחריות כל אדם הלוה והנשה בחבירו עליהן, לפי שקיימין ועומדין לעיכך (ממכרן עליהן (קדושין כו.). נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות. אם מכר מטלטלין עם קרקע, כיון שקנה ליקח את הקרקע באחד משלשה קנינים נקנים מטלטלין עמה (שם) שהמטלטלין אין נקנין אלא במשיכה וקרקע נקנה בכסף ואם מכר לו קרקע ומטלטלין יחד, כיון שנתן דמי הקרקע או מסר לו שטר מכירת קרקע או החזיק בקרקע מדעת מוכר, נקנו המטלטלין בלא משיכה (ב"ב כז:).

רבינו חננאל (המשך)

(כרב נחמן) (כר"י) סבירא ליה דאמר דבר תורה מעות קונות וכו'. וכי האי גוונא דלימא ליה מכור לי באלו לא שכיחא. ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. במה קונין רב אמר בכליו של קונה ולוי אמר בכליו של מקנה. כתנאי וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה וגו' גאולה זו מכירה כדכתי' ואם לא יגאל ונמכר בערכך. תמורה זו חליפין שנא' לא יחליפנו ולא ימיר אותו וגו' לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל מי נתן למי בועז נתן לגואל ור' יהודה אומר גואל נתן לבועז. רב כת"ק ולוי כר' יהודה. והלכתא כרב דגרסי' בפ' השולח גט הלכה עבד שנשבה ופדאוהו (דף לס ע"ב). עבדו עובדא כדהיא אמתא דהוה (מרה) שכיב מרע ואתת בכתה קמיה ושקל כומתא ושדא לה ואמר לה קני הא וקני נפשך ואמר רב נחמן לא עשה כלום מאן דחזא סבר משום דסבר הלכתא כר' שמעון ולא היא אלא משום דהוה ליה כליו של מקנה וכו' מהא שמעינן

מרוקא. פירוש גרעיני תמרה שמחליקין בהם את הקלף: **לאפוקי** מדלוי דאמר בכליו של מקנה. משמע דהלכה כרב ואמריגן נמי פרק השולח (גיטין דף לט: וסס ד"ה משום) גבי הניח אמתא דאמר לה קני הא וקני נפשך אמתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה לא עשה ולא כלום דהוה ליה כליו של מקנה: **וכי תימא פרושי קמפרש.** ולא תגרום וי"ו דועל מעות הניתנות במרחץ: **נשרפו** חטיך בעלייה. הקשה ריב"ן אמאי הפקיעו חכמים קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שיערך שיהם מעות ומשיכה ומיהן אי משיכה לבדה לא תקנה יאמר לוקח למוכר נשרפו חטיך בעלייה[ג]: **אי אמרת בשלמא מעות** קונות משום הכי מוכר הדר ביה ולא לוקח. פרש"י דטרח מוכר ומציל משוס שיכול לחזור בו אם יוקירו ולוקח לא יחזור אם יוזלו וא"ת וכי תקנו משיכה בשביל שאינם מהוגנים לטרח ומציל לפי שאם יוקירו יחזור ויקבל עליו מי שפרע שלדיקים לא יחזרו לעולם אפילו אם יוקירו וי"ל דודאי לא תקנו אלא משוס שאינם מהוגנים שיניחו פירות חבריהם לשרוף וי"ת מפרש דאם נשרפו יכול הלוקח לחזור אפילו לר' שמעון דלקמן (דף מט:) אמתניתין דר"ש אומר כל שהכסף בידו מיהו עובדא דהוה גברא דיהב זוזא אחמרא ובעו למנסבי דבי פרזוק רופילא אמר רב חסדא כדרך שתקנו משיכה במוכרים כך תקנו בלקוחות משמע דאף לר"ש אית ליה דרב חסדא ואפי' מי שפרע ליכא כיון דאיכא הפסד לגמרי מדלא א"ל זיל קבל עלך מי שפרע כדאמר ר' יוחנן לרבי מייא בר יוסף דזבין מלחא ואייקר כו' מ) ולכך טרח מוכר ומציל אלא יחזור בו לוקח ולא יעמוד אפילו במי שפרע ואפילו משוס יוקרא וזולא יכול לחזור בו לוקח אף לר"ש כדמוכח פרק אחזו נשך (לקמן דף עד:) דקאמר כי קאמר ר"ש מוכר חוזר ולא לוקח בחד תרעא שעמד השער במקומו בתרי תרעי מי אמר לשם יודה דאף לוקח יכול לחזור דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח אית ליה והא דקאמר בשמעתין דר"ש אית ליה דרב חסדא היינו היכא דלא הוזל ולא הוקר דלרבנן ורב חסדא שייכים חוזרים ולר"ש מוכר יכול לחזור בו מפני שהכסף בידו ולא לוקח: אמר

במרוקא למקניא [א]לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ"ל למקניא ולא לקנויי ביה רב פפא אמר למעוטי ממטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר [ב]למעוטי איסורי הנאה איבא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי למעוטי איסורי הנאה אבל [ג]מוריקא לא אצטריך: אסימון קונה את המטבע וכו': מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מיתיבי [ד]אין מחללין מעשר שני על אסימון [ה] ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש והא לא תנא הכי [ו]מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא וחכמים אומרים אין מחללין ושוין שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון [ז]פולסא ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד רבי דוסא הא דאמרן רבי ישמעאל מאי היא דתניא [1]וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר ביד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר [ח]לרבות [ט]כל דבר שיש עליו צורה: כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו': [י]אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה סוף סוף מאן דשדא דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמא תפול דליקה באונס אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא לא מסר נפשיה טרח ומציל ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא [2]וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך [כ]דבר הנקנה מיד ליד ורבי יוחנן אמר מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה וריש לקיש א"כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר [מ]מיד עמיתך אל תונו או קנה למה לי שמע מינה למשיכה ור' יוחנן או קנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא [ע]וכי תמכרו ממכר אל תונו [פ]אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה אל תונו וריש לקיש תרתי גמר מינה תנן [צ]ר"ש אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה [ק]אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר"ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא [ר]דאמר רב חסדא כדרך [ש]שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים ובדברים מי קאי באבל והתניא רבי

מרוקא. כלי העשוי מגלגלי בקר: **למקניא.** משמע לקנות בו ולא משמע להקנות בו אלמא כליו של קונה קאמר: **כיה.** משמע מיעוט בו ולא בדבר אחר: **לא אצטריך.** למימר דלא קני: **הניתנות בסימן.** הבלן מקבל סימנין מיד הנמנין לרחוץ בבית המרחץ לדעת כמה הם ולפיהם יחס המים ויכין אלונטיאות ונותנין לו מעות פחותות ורעות בסימן: **פולסא.** מחוסר צורה וקורין לו פלדו"ן: **ואזדא רבי יוחנן לטעמיה.** מדלוקי לרבי ישמעאל דפליג על כל דבר שאין עליו צורה להתיר חילול עליו דאמר כר' דוסא דאמרינן רבי יוחנן דאסימון דר' דוסא שאין עליו צורה הוא: **למעוטי קרקע מאונאה.** דאיתעי ביה קרא אמי דכיון דאינה ניקחת מיד ליד אין בו אונאה: **נלמוד כי אמכרו ממכר מיד עמיתך אל תונו.** מאי או קנה להכי כתביה למסמך קנין למיד לומר שאין נקנה עד שילא מיד זה ליד זה: **תרבי גמר מיניה.** אונאת מוכר מאו קנה אל תונו ומשיכה מדסמך מיד לנשון קנין ולא סמכיה לממכר: **כל שהכסף בידו.** פליג אדרבנן דאמרי נתן לו מעות יכול לחזור בו זה וזה ופליג ר' שמעון ואמר לא יחזור אלא מוכר: **אי אמרת בשלמא דבר תורה מעות קונות.** ומשיכה תקנתא דרבנן היא אמא ר' שמעון למימר דיינו אם אמרינן חזרה במוכר דמכי מוקמת להו ברשותיה לחזור בו אם הוקרו מסר נפשיה לאוליהו מימר אמר עדיין שכרי תלוי בהם שאם יתייקרו אחזור בי ולוקח לא מלי הדר ביה דמעות קונות אלא אי אמרת מן התורה מעות אינן קונות לוקח נמי יחזור: **אליבא דר' שמעון ודאי לא קאמינא.** דר' שמעון סבירא ליה משיכה תקנתא דרבנן היא: **כי קאמינא אליבא דרבנן.** דאמרי לוקח נמי חוזר משוס דמעות אינן קונות כלל: **בשלמא לריש לקיש.** דאמר לרבנן משיכה דאורייתא היא: **היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן.** כלומר בהא פליגי והאי טעם יהבו למלתייהו דרבנן סברי משיכה דאורייתא והלכך לא שנא מוכר ול"ש לוקח מלי הדרי ור' שמעון סבר משיכה תקנתא דרבנן היא משוס דנטרח בהו הלכך למוכר הוא דעבוד רבנן תקנתא דליהדר ולא לוקח: **אלא לרבי יוחנן.** דאמר לרבנן נמי משיכה תקנתא דרבנן היא: **מאי איכא בין ר' שמעון לרבנן.** כלומר במאי קמיפלגי ומה טעם נותנים לדבריהם: **דדרך שתקנו משיכה למוכרין.** לחזור בו המוכר כל זמן שלא משך הלוקח: **כך תקנו חכמים משיכה ללוקח.** לחזור בו בשביל אותה תקנה עצמה דנשרפו חטיך דכ"ש כי מוקמת לחזרה נמי ברשות לוקח מסר נפשיה המוכר וטרח ומציל שאם ירצה הלוקח דליקה בהא יאמר מחזרי בי ולקמן (דף מט:) אמרה רב חסדא גבי ההוא דיהב זוזי אחמרא שמע דבעו למינסביה דבי פרזוק רופילא והדר ביה: ואין

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:

דברים יד כה

2 וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קֹנֶה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו: ויקרא כה יד

רבינו חננאל

במרוקא פי' מרוקא גרעינא של תמרה שמחליקין בה הפר הנייר. למיקניא לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ"ל למיקנא ולא לאקנויי. רב פפא אמר במנא לאפוקי מטבע. דכשר לאפוקי איסורי הנאה. אבל מרוקא לא צריך דהא לית ביה מששא. הא דרב [ה] ושמואל דחויות הן ורב נחמן ורב פפא תרוייהו מודו במנא דקני. אסימון קונה את המטבע. מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות סימן לבית המרחץ. פירוש מעות ידועות שרשום בהן שם בעליהן וכל עת שיכנס למרחץ נותן לבלן אחת מהן כדי שידע כמה פעמים נכנס ורחץ במרחץ ובאחרונה מוציא הבלן המעות הרעות הללו שניתנו לו בדרך סימן ומקבל כנגדן מעות יפות ונוטל הללו בעליהן. ומותבינן עליה אין מחללין מעשר שני על מעות הניתנות [ו] בסימן לבית המרחץ (מכלל דמחללין באסימון). ש"מ דאסימון אינו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. וכי תימא מפרש הוא והכי קתני אין מחללין על אסימון ומאי ניהו מעות הניתנות במרחץ והא לא תני הכי דתניא מחללין מעשר שני על אסימון דברי ר' דוסא וחכמים אומרים אין מחללין. ושוין שאין מחללין על המעות הניתנות בסימן למרחץ. אלא אמר ר' יוחנן מאי אסימון פולסא וזהו אסימון. ר' דוסא סבר לה כר' ישמעאל דאמר וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר. ואע"פ שאין עליו צורה מחללין עליו מעשר שני. מטלטלין קונין את המטבע ואין מטבע קונה מטלטלין אלא לקבל מי שפרע. כל המטלטלין קונין זה את זה והוא ששמו כל אחד מהן בפני עצמו בשומא ברורה ובדמים ידועים שאם לא יעמידו כל אחת מהן בדמים ידועים לא סמכי ולא מקנו להדדי. תלמוד ארץ ישראל ר' אבא בשם רב המחליף אמכורוקולין באמכורוקולין קנה. כריכות של יריעות נקראות בלשון יון אמכורוקולין: **מתני'** כיצד המטלטלין קונין את המטבע משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אין יכול לחזור בו. נתן לו מעות ולא משך פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מדור המבול כו' אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות אם גופו קונה מעות לא כל שכן מפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא תפול לו דליקה באונס אי אמרינן לא קני לוקח עד דמשיך ואכתי בחזקתיה דמוכר קיימי טרח ומציל ואי לא לא טרח ומציל. ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה שנאמר או

הגהות הב"ח

(א) גמ' על אסימון ועל מעות כ"ל ומיהכא ולא נמחק:

גליון הש"ס

גמ' אי אמרת בשלמא. כעין זה גיטין ל' ח ע"ב:

לעזי רש"י

פלדו"ן מחכת לפני שהוטבעה בה צורת מטבע.

מוסף רש"י

דבר תורה מעות קונות. ראה לעיל מו ב ולקמן לכאן.

רבינו חננאל (המשך)

קנה דבר הנקנה מיד ליד. ור' יוחנן אמר לך מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה ובין מוכר ובין לוקח תרוייהו אית להו אונאה. ומותבינן לריש לקיש הגן ר' שמעון אמר כל שהכסף בידו ידו על העליונה ודייקינן מינה מדקתני כל שהכסף בידו הוא יכול לחזור בו לבדו ש"מ מוכר הוא שיכול לחזור בו ולא לוקח שאם נאמר גם הלוקח אם כספו בידו ופירות לא משך יכול לחזור בו הא [לא] צריכא למימר מכדי דמים לא נתן פירות לא משך במה יקנה פירות אלא על המוכר לבדו אמר ר' שמעון אם הכסף בידו והלוקח עדיין לא משך הפירות יד המוכר על העליונה. בשלמא אי אמרת מעות קונות וכיון שנתן הלוקח מעות קנו לו מעותיו. ומשום תקנה דלוקח שלא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה אוקמו רבנן הפירות ברשות המוכר עד שימשכם הלוקח משום הכי אמר ר' שמעון יכול מוכר למימר הואיל ואי מתניסו פירי לדידי מתניסו אכתי לדידי נינהו ולא זכה בהו לוקח הלכך אי בעינא למהדר הדרנא בי אבל לוקח מאי אית ליה למימר הא קנו לו מעותיו ומשום תקנה דידיה אוקמינהו רבנן לפירי ברשות מוכר

ז) נלאורה ג"ל הא דרב ששת ושמואל דחויות הן ור"נ ור"פ תרוייהו מודו דבמנא הוא דקני. ב) אולי ג"ל אין מחללין מע"ש על אסימון ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ ש"מ וכו'.

א) [ג"ל מרוקא. יעב"ץ], ב) מע"ש פ"ל מ"ב, ג) [עדיות פ"ג מ"ב תוספתא דמעשר שני פ"ב], ד) [עי' תוספות שבת פה. ד"ה לעבד ותוס' עירובין לא: ד"ה שפלאו ותוס' לעיל מד. ד"ה אסימון], ה) [לקמן נד.], ו) [לעיל מו: (מז.) עירובין פא: חולין פג. קדושין [כו.] כח.], ז) [לקמן נו.], ח) [אולי ג"ל ליד עמיתך], ט) [לקמן נא.], י) [לעיל מד.], כ) [לקמן מט:] [לקמן דף לט. ב"ק דף עט.], ל) [וע"ע תוס' עירובין פא: ד"ה שמא], מ) [לקמן מח:],

מ) [ג"ל מרוקא. יעב"ץ], נ) מע"ש פ"ל מ"ב, ס) [עדיות פ"ג מ"ב תוספתא דמעשר שני פ"ב], ע) [עי' תוספות שבת פה. ד"ה לעבד ותוס' עירובין לא: ד"ה שפלאו ותוס' לעיל מד. ד"ה אסימון], פ) [לקמן נד.], צ) [לעיל מו: (מז.) עירובין פא: חולין פג. קדושין [כו.] כח.], ק) [לקמן נו.], ר) [אולי ג"ל ליד עמיתך], ש) [לקמן נא.], ת) [לעיל מד.], א) [לקמן מט:] [לקמן דף לט. ב"ק דף עט.], ב) [וע"ע תוס' עירובין פא: ד"ה שמא],

ומין דינר זהב קונה טלית. דלגבי פירות הוי דהכא טבעא:
(ה) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העתידה לבוא על החוזר: כן הלכה.
שמין בית דין יכולין לעכב בידו: אין רוח חכמים נוחה הימנו.
אין נחת רוח לחכמי ישראל במעשיו של זה אין דעתם נוחה
עליהם הימנו על ידו: אנו אין לנו.

(ה) [תוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד: ב) מעילה כ., ג) [ע"ז לו.], ד) [חולין טו.].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מכל מקום. נ"ב ע"ל פרק אחהו נשן דף עד:

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא קרא ומתני'. כעין זה בגיטין דף מח ע"א: שם וחזרו והפקידו. עיין לקמן דף נד ע"ב תוס' ד"ה מוסיף מומס: תוס' ד"ה תשומת יד וכו' דהא מוקי לה התם בגיטין דף מב ע"ל: ד"ה והא וכו' ד"ל דפועל דוקא. להריש מתלקים כן לקמן דף עז ע"א ועפ"ק: ד"ה נתנה וכו' היינו לבאורה. עיין גיטין דף מח ע"א תוס' ד"ה אי:

רבינו חננאל

אמר רבא קרא ומתניתא מסייעא לריש לקיש קרא דכתיב וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד כגון אדם שנושה בחבירו מנה וייחד לו כלי להיפרע ממנו הלואתו ולא משכו המלוה. בגזל כמשמעו. או עשק את עמיתו וחזר והודה לו וייחד לו כלי להיפרע ממנו העשק שעשקו ומדחזינן דאזהר רחמנא להשיב הגזל העשק והפקדון שנאמר והשיב את הגזלה אשר גזל וגו' ותשומת יד לא אזהר רחמנא לאהדורי ש"מ דכיון דלא משך ליה לההוא כלי לא קנאו ולפיכך לא חייבתו התורה להחזירו למלוה. ודחי' ומאי דלמא לעולם אע"ג דלא משך קנה וכיון שהעשק וחשומת יד שניהן ייחד לו כלי הם הזהיר להחזיר העושק והוא הדין לתשומת יד כי דינם אחד הוא. ואמרי' אינן שוין שהעושק ייחד לו כלי להיפרע ממנו העושק שעשקו ומסר לו אותו הכלי וחזר העשוק והפקידו אצלו דאי לא תימא הכי היינו גזל אלא לאו שמע מינה כראמרי'. אי הכי היינו פקדון ומשנינן תרי גווני פקדון חדא דמפקיד מדיליה גביה וחדא דיהיב ליה העושק מדיליה כגון משכון וחזר והפקידו אצלו וכשתבעו כפר בו. ואקשי' וכי תשומת יד לא מהדריה קרא והתני' מנין ליתן את האמור למעלה והוא הפסוק כולו שכ' וכחש בעמיתו וגו' לתתו למטה בזה שכ' והשיב את הגזלה וגו' ת"ל מכל אשר ישבע עליו לשקר כלל כל הכתוב כל מה שתבעו וכחש ונשבע בו חייב (להשביעו) [להשיבו] ונמצאת גם תשומת יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר וההזירה תורה והשיב. ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לרבות תשומת יד להישבון. ומשנינן אין כדקאמרת

רבינו חננאל (המשך)

מיהו לא אהדריה קרא בהדיא כלומר בפי' כמו הגזל והפקדון לא אזהר ביה רחמנא השבה בתשומת יד. מתניתא דתנן בפ' הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש וכו' נתנה (ללבן) [לבלן] אע"פ שלא רחץ מעל שהוא אמר לו הרי' המרחץ לפניך היכנס ורחוץ ואמר רב בלן דוקא לא בעי משיכה דלאו בר משיכה הוא. אבל מידי דבר משיכה הוא לא מעל עד שימשוך איני והתנן נתנה לספר מעל והא ספר בעי למימשך תספורת. ואוקימנא בספר נכרי דנכרי ליתיה בדינא ו) דלא קני אלא בההיא משיכה. אמר רב נחמן בר יצחק דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה [ואשכח] נתנה לסיטון מעל ואע"ג דלא משך פירות דאי לא תימא הכי אי משך צריכא למימר דמעל הא ודאי הוציאה אלא כיון שנתנה למוכר התבואה מיד מעל קשיא לריש לקיש. ומשני הא מני ר' שמעון היא ואנא דאמרי דלא כר' שמעון. שמעינן מהא דתני' ר' שמעון טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית דדהבא טיבעא הוי. אליבא דמאן דסבר דהבא טיבעא הוי שמעון דקיימא לן כסתם מתניתין דתנן ההזהב קונה את הכסף אלמא דהבא פירי הוי ומיקני בחליפין בלא אגב קרקע בין במתנה בין כל משא ומתן וכן הלכה זה פירוש הגאון ז"ל.

ו) מוני ל"ל דנכרי ליתיה בדינא דמשיכה ולא קני אלא בהיא פרוטה.

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ו:
מ ב מיי' שם פ"ח הל' ו וס"ז שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קפו:
מא ג מיי' שם פ"ז הל' ח ועי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ז [וספעיף יח בסג"ה]:
מב ד מיי' פ"ו מהל' מעילה הל' ט:
מג ה ו מיי' שם הל' י:
מד ז מיי' שם הל' ט:

תורה אור השלם

1 נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ:
ויקרא ה כא
2 וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הֻפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג
3 אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:
ויקרא ה כד

(ה) רבי שמעון אומר אעפ"ף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו [2]והנושא ונותן בדברים לא קנה [3]והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל [6]אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש קרא דכתיב [1]וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו וכי אהדריה קרא כתיב [2]והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה מאי טעמא לאו משום דמחסרא משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו [9]וחזרו והפקידו אצלו היינו פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור למעלה למטה דכתיב [3]או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב. לרבות תשומת יד להישבון בהדיא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מגלן [5]דתניא [7]נתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחסרא משיכה [8]אבל מידי אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשיך והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי לממשך תספורת [10]הכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי [11]נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה ואשכח נתנה לסיטון מעל אלא

אמר ר' שמעון אע"פ שאמרו. לא גרסינן ר' שמעון בן אלעזר דבפרק איזהו נשך (לקמן דף עד:) מוכח דהיינו ר' שמעון בן יומאי: ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל רבא בברייתא נמי הכי קתני המוחזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל דאשמועינן דאין רוח חכמים נוחה הימנו לאו היינו מי שפרע דקתני בריש: דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל. ואם תאמר ודקאמרי לה מאי קאמרי לה וי"ל דהך ברייתא ר' שמעון היא דסבר מעות קונות אפילו לריש לקיש ולכך לדידיה כי איכא מעות קאי באבל והמקשה מדמה לריש לקיש דאין מעות קונות לרבנן לדבריהם אלא מעות לר' שמעון: תשומת יד לא אהדריה קרא.

הכי נמי לא היה לריך להחזיר עושק ובשביל שום דרשה אהדריה ול"ת בפ' נערה שנתפתתה (כתובות דף מב. ושם: ד"ה מאי) דאמר אמר ליה אנסת בתי ר' שמעון פוטר מקרבן שבועה אפילו עמד בדין מקרא דוכתב כו' יצאו אלו שהן קנס בשלמא לר' יוחנן דלא בעי משיכה אלא יחוד אמי שפיר דגבי קנס לא יועיל יחוד אלא לריש לקיש דבעי נטלו וחזר והפקידו אצלו כיון שנטלו ממונא הוא ומה שייך לקנס וי"ל דלא קשה כלל דהתם ר' שמעון היא דאית ליה מעות קונות אפילו לריש לקיש ולא בעי אלא יחוד אבל קשה בהפלת שנו וסימת עינו מה לריך קרא למעט הא התם אינו פוטר אלא מטעם קנס דמאי יחוד שייך הלא יוצא לחרות וליכא למימר דתבע ליה שיהיה הפלת שנו וסימת עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדאמר במרובה (ב"ק דף עד. ושם) שיולא בשן ונותן לו דמי עינו [9]דהא מוקי לה התם כמ"ד דאין לריך גט שחרור ור' שמעון סבר בפרק השולח (גיטין דף מב:) דלריך גט שחרור ויש לומר דשפיר מקרי יחוד ששמואל גופיו שבועב בשעבודו ואינו משמרכו: בלן דלא מחסרא משיכה. ואם תאמר והא מחוסר חזקה ויש לומר דשכירות קרקע נקנה בכסף כדאמר במרובה (ב"ק דף עט. ושם) ואם תאמר ומנ"ל דדוקא בלן ויש לומר מדקאמר בסיפא משום שמ"ל הכנס ורחון שהרי מרחץ פתוחה לפניך ואם תאמר וכי אתותב ר' יוחנן ממתני' וי"ל דר' יוחנן מוקי לה בבלן נכרי אבל ספר נכרי בעי משיכה ויש לקיש ורבא סבירא להו דמיירי בבלן ישראל דומיא דרישא דקתני נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל דאיירי בנתנו לחבירו ישראל דבנכרי לא שייך מעילה: והא בעי לממשך תספורת. מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולמוס או תער שלו אין יכולין שוב לחזור בהם ואם תאמר מ"ש מפועל דיכול לחזור בו [9]ויש לומר דפועל דוקא דכתיב ביה עבדי הם ולא עבדים לעבדים יכול לחזור בו ולא קנלן: בספר נכרי. ה"מ לשנויי הא מני ר"ש היא כדשמוך: נתנה לסיטון מעל. ואם תאמר ולוקמה בסיטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לא דהיינו יין ושמן כדתנן בפרק הספינה (ב"ב דף פח.) הסיטון מקנח מדותיו

(ה) [תוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד: ב) מעילה כ., ג) [ע"ז לו.], ד) [חולין טו.].

(ה) רש"י ד"ה מכל מקום. נ"ב ע"ל פרק אחהו נשן דף עד:

(ו) [תוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד: ב) מעילה כ., ג) [ע"ז לו.], ד) [חולין טו.].

(ה) רש"י ד"ה מכל מקום. נ"ב ע"ל פרק אחהו נשן דף עד:

(ו) מוני ל"ל דנכרי ליתיה בדינא דמשיכה ולא קני אלא בהיא פרוטה.

(ה) [תוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד: ב) מעילה כ., ג) [ע"ז לו.], ד) [חולין טו.].

(ה) רש"י ד"ה מכל מקום. נ"ב ע"ל פרק אחהו נשן דף עד:

(ו) מוני ל"ל דנכרי ליתיה בדינא דמשיכה ולא קני אלא בהיא פרוטה.